
SANAT JA TEOT

N:o 8

908213
56

Maalaisliitto

fasistisen lapuan-
liikkeen apurina

1947

MAILMO
Kerhonjohtaja Laurits

Maalaisliitto fasistisen lapuanliikkeen apurina

Oman puolueen Taistelussaan SKDL:ää vastaan korostaminen. on Maalaisliitto muiden mukana ottanut yhdeksi taistelutunnukseksi väittämän, että SKDL:n toiminta tähtää toisin ajattelevien kansalaisryhmien poliittisten oikeuksien kaventamiseen ja siis diktatoristen olojen luomiseen maahamme. Samalla korostetaan voimakkaasti oman ryhmän merkitystä taistelussa demokratian puolesta. Tässä oman puolueen merkityksen korostamisessa kohotetaan joskus hyvinkin korkealle korokkeelle ja lausutaan sellaisia epätarkkuuksia kuin eräs huomattava maalaisliittolainen johtomies äskettäin pitämässään puheessa seuraavasti on sanonut:

"Ja vain voimistuva Maalaisliitto, joka tässä maassa on aina seisonut laillisen menon ja demokraattisen kehityksen suojamuurina, voi näinäkin aikoina vakauttaa levottomat olomme."

Kannattaa kansalaisten alleviivata nuo sanat, "joka tässä maassa on aina seisonut laillisen menon ja de-

mokraattisen kehityksen suojamuurina.” Vanhemmat työläiset ja talonpojat vielä varsin hyvin muistavat, minkälaista kehuttu ”pohjoismainen demokratiamme” itsenäisyytemme ensimmäisinä vuosikymmeninä käytännössä on ollut.

Sodanedellinen ”demokratia” käytännössä.

Vuonna 1923 estettiin valtiovalan toimenpiteillä Suomen Sosialistisen työväenpuolueen toiminta. Sen eduskuntaryhmä ja lähes 200 puolueen toimitsijaa vangittiin. Vuonna 1925 hajoitettiin Sosialistinen Nuorisoliitto. Vuonna 1930 hajoitettiin Työväen ja pienviljelijäin vaalijärjestöt ja Suomen ammattijärjestö sekä tuhatmäärin toimitsijoita tuomittiin moniksi vuosiksi vankiloihin. Vuonna 1930 ajettiin työläisten edustajat pois kuntien valtuustoista. Vuoden 1939 syksyllä, ns. ylimääräisten kertausharjoitusten aikana vangittiin eri puolilla maata lähes 200 henkilöä. Suurin osa heistä tosin laskettiin muutaman viikon kuluttua vapaaksi, mutta myöhemmin aina viime sodan loppuun asti toimitettiin jatkuvasti uusia pidätyksiä, niin että sodan aikana pidätettyinä olleiden luku kohosi kaikkiaan useihin satoihin. Näiden pidättämisten ja turvasäilöön sulke-
misten perusteet eivät olleet erikoisen painavia. Syyksi riitti monissa tapauksissa se, että epäiltiin asianomaisella olevan virallisesta sotapolitiikasta poikkeavia käsityksiä.

Ennen sotaa suoritettujen vainotoimenpiteiden seurauksena työväestö ja pienviljelijät menettivät yhteis-

voimin rakentamiaan toimitaloja, kirjapainoja ym. Näillä toimenpiteillä maamme vähäväkisiltä riistettiin kaikki ne oikeudet, jotka demokraattisissa oloissa kuuluvat kaikkien kansalaisten oikeuksiin ja tehtiin heistä kaikkia kansalaisyhteisöjä vailla olevia toisenluokan kansalaisia.

Kun nyt SKDL:ää vastaan käytävässä taistelussa maalaisliittolaiset omaa merkitystään korostaen vakuuttelevat, että Maalaisliitto on aina seisonut laillisen menon ja demokraattisen kehityksen suojamuurina, niin on syytä hieman tarkastella, onko niin tosiaan ollut asianlaita.

Todisteita aikaisemmilta ajoilta.

Inhimillinen muisti on hieman vajavainen. Mutta painettu sana ei häviä ja meillä on näinollen mahdollisuus esimerkiksi eduskunnan asiakirjojen avulla tarkastella tosiasioita sellaisina kuin ne ovat tapahtuneet.

Vuonna 1922 toimitetuissa eduskuntavaaleissa Suomen Sosialistinen työväenpuolue sai eduskuntaan 27 edustajaa. Vaalit suoritettiin kaikissa suhteissa säännöllisissä oloissa. Niiden suoritusta ja niiden seurauksena tapahtunutta edustajavaltuuksien antoa vastaan ei tehty yhtään muistutusta. Muiden edustajien tapaan Suomen Sosialistisen työväenpuolueen edustajat suorittivat eduskunnalle valtiopäiväjärjestyksen mukaan kuuluvaa työtään. Mutta kesällä v. 1923 silloinen hallitus vangitutti koko Sosialistisen työväenpuolueen eduskuntaryhmän ja lähes 200 sanotun puo-

luen toimitsijaa. Niin edustajat kuin muutkin vangituista tuomittiin vuosiksi vankiloihin.

Maamme asiain johdossa oli silloin Kyösti Kallion johtama maalaisliittolainen hallitus.

Miten maalaisliitto mainitussa asiassa seiso i laillisen menon ja demokraattisen kehityksen suojamuurina ja miten maalaisliiton omassa piirissä jälkeekin päin mainittua leikkausta on arvosteltu, siitä on eräs silloisista maalaisliittolaisista johtomiehistä paljon myöhemmin, vuoden 1930 valtiopäivillä eduskunnan pöytäkirjaan sanellut seuraavaa:

”Sanottujen vaalien” (v. 1922 vaalien) ”aikana toimessa ollut virkamieshallitus salli kommunistipuolueen vapaasti esiintyä vaaleissa, josta seurauksena olikin 27 kommunistin valituksi tuleminen. Kun vuonna 1923 toimessa ollut Kallion ensimmäinen hallitus oli viranomaisilta saanut tarpeellisen todistusainehiston, katsoi se kumminkin isänmaalliseksi velvollisuudekseen elokuussa sanottuna vuonna vangituttaa koko sanotun eduskuntaryhmän. — — —”

Puhuja sanoo puhetta jatkaessaan olevansa vakuutettu, että tämä maalaisliittolaisen hallituksen voimakas toimenpide oli oikeaan osunut. Hän valittaa sitä, että eduskunta kokonaisuudessaan ei jatkuvasti pysynyt samalla kannalla. Hän jatkaa:

”Eri piirien taholta aina silloista eduskunnan arvovaltaista puhemiestä myöten ryhdyttiin vaikuttamaan silloiseen tasavallan presi-

denttiin, että eduskunnan ei sovi jatkaa työtään vajaanlukuisena, ilman kommunisteja sekä vaatimaan, että eduskunta oli hajoitettava ja uudet vaalit toimitettava. Ainoastaan maalaisliiton eduskuntaryhmä oli yksimielisesti, samoin kuin silloinen hallitus sillä kannalla, että eduskuntaa ei ole hajoitettava. — — — Kuten muistamme kärjistyi tilanne lopulta siihen, että kun hallitus kieltäytyi hyväksymästä eduskunnan hajoitamispäätöstä, annettiin sille ero ja muodostettiin virkamieshallitus.”

Sen selkeämmin ei asiaa enää voi sanoa. Maalaisliittolainen Kallion hallitus ja maalaisliittolainen eduskuntaryhmä olivat ne tekijät, jotka kaikin keinoin, hallituspulaan asti, taistelivat eduskunnan ja eduskuntatyön lailliselle kannalle saattamista vastaan. Jatkaessaan puhetta hän vakuuttaa tietävänsä, että Suomen kansan käsityksen mukaan ”nämä edustajatuolit ovat varatut ainoastaan kunniallisille, isänmaallisille Suomen kansalaisille.”

Edellä selostettu lausunto on saneltu eduskunnan pöytäkirjaan vuoden 1930 valtiopäivien siinä istunnossa, jossa silloin päätettiin Työväen ja pienviljelijäin eduskuntaryhmän vangitsemisen siunaamisesta. Hän päättikin lausuntonsa esittämällä toivomuksen, että silloin suoritetun toimenpiteen jälkeen kommunistiedustajia ei enää nähdä eduskunnassa. Menneitä muistellen hän samassa istunnossa hiukan myöhemmin vielä katkerana lausuu:

”— — — *Lopputulokset oli kumminkin se, että vaaleissa (vuonna 1924), kun seuraava hallitus ei estänyt vaalitoimintaa, kommunisteja tuli heti seuraavaan eduskuntaan.*”

Tämä lausunto, joka on esitetty maalaisliittolaisen eduskuntaryhmän puolesta ja jossa ylistetään maalaisliittolaisen hallituksen voimakkaita otteita, mielestämme osoittaa, että puhe Maalaisliiton seisomisesta demokraattisen kehityksen ja laillisen menon suojamuurina on tuona ajankohtana ollut lievääkin sanontaa käyttäksenne hieman erikoista.

Mutta maalaisliiton taistelu laillisen menon ja demokraattisen kehityksen suojamuurina ei ole supistunut yksioomaan näihin tapauksiin.

Vuoden 1930 keväällä särkivät lapualaiset hulinoitsijat Työn Äänen kirjapainon Vaasassa. Kun juttu kirjapainon sarkijöitä vastaan oli esillä Vaasan Raastuvanoikeudessa, ryöstivät samaiset hulinoitsijat kantajan asiamiehen, kansanedustaja Asser Salon oikeuspaikalta ja kyyditsivät tielle tietymättömälle. Samanlaisia kyydityksiä esiintyi muuallakin maassa.

Maamme presidenttinä oli silloin maalaisliittolainen Relander ja maalaisliittolaisen hallituksen pääministerinä maalaisliittolainen Kyösti Kallio. Mitä tekivät laillisen menon ja demokratian kehityksen suojamuurina itseään pitävän puolueen edustajat maan asiain johdossa?

Fasistisen lapuanliikkeen toivomusten mukaisesti hallitus antoi läänien maaherroille määräyksen kaikkien vasemmistolaisten hallussa olevien kirjapainojen

sulkemisesta ja lehtien julkaisemisen estämisestä. Kirjelmässään eduskunnalle heinäkuun 1 päivästä hallitus itsekin myöntää:

”Antaessaan aikaisemmin mainituille maaherroille valtuudet estää kommunististen sanomalehtien ja muiden määräaikaisten julkaisujen painattamisen hallitus oli tietoinen, että sillä ei ollut tälle toimenpiteelle suoranaista tukea voimassa olevassa laissa.”

Sen sijaan, että hallitus, tämä maalaisliittolainen hallitus olisi ryhtynyt silloin vielä heikkoa fasistista liikettä vastaan niihin toimenpiteisiin, joihin sillä oli laillisen menon ja demokraattisen kehityksen mukaan velvollisuus, ja johon velvoitukseen se olisi saanut aivan riittävästi tukea voimassa olevasta laista, se kutsutti eduskunnan kokoon ja fasistisen lapuanliikkeen ulkoparlamenttaariseen tukeen jatkuvasti viittaillen hyväksytti eduskunnalla kokonaisen sarjan lakeja, joilla tapahtuneet laittomuudet pyhitettiin sekä saatettiin vasemmistolaisesti ajatteleva ja lain kaikkia muotoja noudattaen toimiva työväestö täysin oikeudettomaan asemaan. Toiminnallaan maalaisliittolainen hallitus ja eduskuntaryhmä antoivat tukea lapuanliikkeen täysin laittomalle toiminnalle. *Ilman koko maalaisliiton ottamaa asennetta laittomuudet, jotka huipentuivat entisen presidentti Ståhlbergin kyyditykseen, eivät olisi olleet mahdollisia.*

Miten maalaisliittolaiset tuona aikana lailliseen menoon suhtautuivat ja mikä käsitys heillä oli murhia

ja muilutuksia toimeenpaneovasta lapuanliikkeestä, siitä tietävät eduskunnan vuoden 1930 pöytäkirjat ker- toa mm. seuraavaa:

L o h i: "Minä tahdon vakavasti huomauttaa, että kun tilanne on sellainen, että isänmaallisten kansalaisten oikeat ja pyhät tunteet ovat pohjavaikuttimena, niin ei minkään isänmaallisen hallituksen ole mahdollista pakottaa valtakunnan voimakeinoja käytettäväksi noita isänmaallisia kansalaisia vastaan. Liike (Lapuanliike) on saanut niin suuren laajuuden kuin se tällä hetkellä on saanut siksi, että sen takana on, minä rohkenen väittää, enemmistö Suomen kansasta, ja sen takana on ennen kaikkea Suomen kansan vakavin aines, Suomen talonpoikaisaines yhtenä miehenä."

Keskusteltaessa niistä lakiesityksistä, joita Kallion hallitus kansan demokraattisten oikeuksien kaventamiseksi oli eduskunnalle jättänyt, edustaja Lohi lausui mm.:

"Minulla oli kunnia silloin kun tämä ja nämä toiset lakiesitykset olivat täällä lähetekeskustelussa, minulla oli kunnia suomalaisena talonpoikana, tämän eduskunnan suurimman ryhmän puheenjohtajana, esittää ne ajatukset, mitkä tällä hetkellä suomalaisen talonpojan mielessä liikkuvat. — — — Nämä lakiesitykset tahtovat tehdä yksinkertaisesti sen että — kommunistit

pois julkisesta elämästä, kansan eduskunnasta ja kuntien johtopaikoilta. Siitä itse asiassa on todellisuudessa kysymys."

Kun eduskunnan oli kesällä 1930 ratkaistava kantansa Työväen ja pienviljelijäin eduskuntaryhmän jäsenten vangitsemista koskevassa kysymyksessä, ilmoitti maalaisliiton eduskuntaryhmän puheenjohtaja, edustaja Lohi seuraavaa:

"Maalaisliiton eduskuntaryhmän puolesta ilmoitan, että ryhmän jäsenet kannattavat yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä ja tulevat äänestämään sen puolesta."

Eräs maalaisliittolainen edustaja on verrannut lapuanliikettä niihin voimakkaisiin uskonnollisiin herätysliikkeisiin, joita meillä viime vuosisadalla syntyi ja edustaja Vehkaoja on siitä antanut seuraavan lausunnon:

"Täällä on tahdottu väittää, että lapuanliike olisi fasismiliikettä. Sitä se ei ole. Sillä joka tuntee lapuanliikkeen, se tietää että se on isänmaallisista vaikutteista lähtöisin."

Vastatessaan Lapuanliikkeen harjoittaman kiihoituksen ja laittomuuksien johdosta tehtyyn välikysymykseen silloinen pääministeri Kallio työväen ja pienviljelijäin edustajiin kääntyen lausui:

”Te kehtaatte vielä täällä tehdä välihuutoja, te, joilla ei olisi oikeutta tässä kamarissa istua.”

Eduskunnan pöytäkirjoista voisi poimia vaikka mil-
lä mitalla maalaisliittolaisten edustajien ja hallitus-
miesten lausuntoja osoittamaan niitä käsityksiä, mitä
heille eri aikoina laillisen menon ja demokraattisen
kehityksen suojelemisesta on ollut. Edellä esitetytkin
ovat mielestämme omiaan aivan riittävässä määrin
osoittamaan, minkälaista Maalaisliiton taistelu on jat-
kuvasti ollut.

*Se on ollut taistelua sellaisen ”demokratian”
luomiseksi, jonka vallitessa vähävaraisella talon-
pojallakaan ei ole ollut edes alkeellisimpia kan-
salaisoikeuksia, ja jonka vallitessa kävi mah-
dolliseksi suorittaa se sotilaallinen, taloudellinen
ja henkinen mobilisaatio, joka teki mielettömän
sodan mahdolliseksi. Siihen demokratiaan pa-
luuta ei kukaan talonpoikakaan toivone. Vain
SKDL tahtoo vakiinnuttaa maassamme sen de-
mokratian, joka suo oikeutta kaikille ja luoda
sellaiset olosuhteet, jotka tarjoavat jokaiselle
kansalaiselle varman ja valoisan tulevaisuuden.
Sen vuoksi jokaisen työtätekevän paikka on hä-
nen oman etunsa vuoksi SKDL:n lippujen alla.*